

2018

Sektor ekonomii społecznej w województwie śląskim. Raport monitoringowy śródroczny. Rekomendacje dla sektora ekonomii społecznej

Śląska ekonomia społeczna
Współpraca się opłaca

Katowice, 2018

Wykaz skrótów

AKSES	system akredytacji i standardów działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej
BDL GUS	Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
CIS	Centrum Integracji Społecznej
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
ES	ekonomia społeczna
FIO	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KIS	Klub Integracji Społecznej
KPRES	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
MR	Ministerstwo Rozwoju
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
NGO	organizacja pozarządowa (ang. <i>non-governmental organization</i>)
OSI	obszar strategicznej interwencji
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZRSS	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych
PES	podmiot ekonomii społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
PS	przedsiębiorstwo społeczne
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RPRES/ Program	Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020
UMWS	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej

Wprowadzenie

Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu¹. Do sfery ekonomii społecznej zaliczane są przedsiębiorstwa społeczne, podmioty reintegracyjne, podmioty działające w sferze pożytku publicznego, podmioty sfery gospodarczej tworzone w związku z realizacją celu społecznego bądź dla których leżący we wspólnym interesie cel społeczny jest racją bytu działalności komercyjnej.

Rysunek 1. Podmioty ekonomii społecznej

Przedsiębiorstwo społeczne

- w tym spółdzielnia socjalna

Podmiot reintegracyjny realizujący usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

- CIS i KIS
- ZAZ i WTZ

Organizacja pozarządowa lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub spółka non-profit, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 4 tej ustawy, o ile udział sektora publicznego w tej spółce wynosi nie więcej niż 50%

Spółdzielnia, której celem jest zatrudnienie, tj. spółdzielnia pracy, inwalidów i niewidomych

Źródło: Wytuczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 z dnia 9 stycznia 2018 roku.

Podmioty działające w sektorze ekonomii społecznej odpowiadają na potrzebę zatrudniania osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji życiowej, w tym niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, zagrożonych ubóstwem czy wykluczeniem społecznym. Mogą także uzupełniać towary i usługi oferowane przez rynek i państwo oraz przyczyniać się do rozwiązywania różnego rodzaju problemów społecznych w lokalnej społeczności.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES), przyjęty przez Radę Ministrów 12 sierpnia 2014 r., zakłada, że ekonomia społeczna w roku 2020 stanowić będzie ważny element polityk publicznych, przyczyniający się do wzrostu zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego. Zgodnie z celem strategicznym KPRES, do 2020 roku podmioty ekonomii społecznej staną się ważnym elementem aktywizacji osób

¹ Definicja ekonomii społecznej zastosowana w „Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej”, przyjętym uchwałą nr 164 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014.

w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz dostarczycielem usług użyteczności publicznej, działającym we wspólnotach samorządowych.

Główne cele samorządu województwa w obszarze ekonomii społecznej, oczekiwane efekty oraz odpowiadające im wskaźniki, propozycje realizatorów poszczególnych działań i potencjalne źródła ich finansowania wyznacza „Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020” (RPRES)². W dokumencie opisano także system zarządzania i monitorowania efektów, z uwzględnieniem corocznego raportu o stanie sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim. Wdrożenie RPRES pozwoli na **wzmocnienie roli przedsiębiorczości społecznej w integracji społeczno-zawodowej oraz dostarczaniu usług użyteczności publicznej w regionie**, czego efektem będzie włączenie społeczne oraz zwiększenie niezależności ekonomicznej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, często zależnych od systemu pomocy społecznej, przeciwdziałanie ich stygmatyzacji i izolacji oraz niwelowanie nierówności społeczno-ekonomicznych.

W czerwcu 2015 roku, na potrzeby zapewnienia w województwie funkcjonowania sieci Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES), pozwalającej na łatwy dostęp do świadczonych usług, dokonano podziału województwa na 6 obszarów: częstochowski (północny), rybnicki (zachodni), bielski (południowy), centralno-wschodni, centralno-zachodni, centralno-południowy. Na poszczególnych obszarach działają Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej utworzone w większości przez partnerstwa posiadające akredytację, w jednym przypadku samodzielnie przez podmiot, świadczące komplementarnie pakiet usług wsparcia ekonomii społecznej wskazanych w KPRES, obejmujący m.in. usługi informacyjne w zakresie ekonomii społecznej, animowanie, inkubowanie oraz wspieranie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych, szkolenia, doradztwo i usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych, a także wsparcie finansowe (dotacje, wsparcie pomostowe) na tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

Rolę koordynatora ekonomii społecznej w województwie śląskim pełni Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego³. Działania koordynacyjne w przedmiotowym obszarze podejmowane są przede wszystkim w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim”, realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Oś priorytetowa IX Włączenie społeczne, Działanie 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałanie 9.3.2 Koordynacja sektora ekonomii społecznej – tryb pozakonkursowy).

² Zarząd Województwa Śląskiego na posiedzeniu w dniu 22 grudnia 2015 roku podjął uchwałę (nr 2428/82/V/2015) w sprawie przyjęcia „Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020”.

³ Kwestię koordynacji sektora ekonomii społecznej w regionach przez ROPS-y określa ustawa o pomocy społecznej, „Wytuczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 (CT 9)”, a także KPRES .

Celem projektu jest **wzmocnienie roli przedsiębiorczości społecznej poprzez koordynację i realizację Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020**. Od 2016 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego prowadzi cykliczny monitoring RPRES⁴.

W ramach ww. projektu ROPS możliwa jest realizacja działań polegających na:

- tworzeniu regionalnej sieci współpracy OWES,
- inicjowaniu współpracy na rzecz ekonomii społecznej,
- wyznaczaniu kierunków rozwoju ekonomii społecznej,
- kreowaniu i promocji marki ekonomii społecznej w regionie, w tym w zakresie stosowania odpowiedzialnych zamówień publicznych.

Grupę docelową projektu stanowią instytucje wsparcia ekonomii społecznej, w szczególności Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, podmioty ekonomii społecznej, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje pomocy i integracji społecznej, publiczne służby zatrudnienia, przedsiębiorcy, media.

Niniejszy raport został opracowany na potrzeby śródrocznego monitoringu sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim w 2018 r. i prezentacji rekomendacji dotyczących dalszego rozwoju tego sektora w regionie.

Podmioty ekonomii społecznej w województwie śląskim

Sektor non-profit

Istotny element sektora ekonomii społecznej stanowią szeroko rozumiane organizacje pozarządowe: fundacje, stowarzyszenia, inne organizacje społeczne podobne do stowarzyszeń, działające jednak na mocy ustaw branżowych lub umów międzynarodowych, jak np. koła łowieckie, rady rodziców lub Polski Czerwony Krzyż, organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, takie jak kółka rolnicze i koła gospodyń wiejskich, izby i zrzeszenia branżowe, cechy, organizacje samorządu zawodowego zawodów zaufania publicznego, organizacje pracodawców, związki zawodowe, partie polityczne. Dodatkowo w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wskazano grupę organizacji, które choć nie są organizacjami pozarządowymi zostały z nimi zrównane w zakresie uprawnień. Zaliczają się do nich osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego. Działalność pożytku publicznego może być prowadzona także przez spółdzielnie socjalne i tzw. spółki non-profit. Mianem spółek non-profit określane są spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które nie działają w celu

⁴ Zob. Raporty monitoringowe: <https://es.rops-katowice.pl/raporty-monitoringowe/>; „Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020”: http://es.rops-katowice.pl/wp-content/uploads/2015/12/2015.12.RPRES_do_uchwa%C5%82y.pdf.

osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników⁵. Udział sektora publicznego w takiej spółce powinien wynosić nie więcej niż 50%.

Zgodnie z danymi GUS, w 2016 r. aktywną działalność na terenie kraju prowadziło 91,8 tys. różnego rodzaju organizacji non-profit⁶. Przeważały wśród nich podmioty zajmujące się *sportem, turystyką, rekreacją, hobby* (29,1%). *Ratownictwo* jako główną dziedzinę działalności wskazało 16,5% badanych (głównie ochotnicze straże pożarne). W dalszej kolejności znalazły się: *kultura i sztuka* (11,9%), *edukacja i wychowanie, badania naukowe* (10,0%), *pomoc społeczna i humanitarna* (7,4%). *Sprawy zawodowe, pracownicze i branżowe* stanowiły domenę działalności zaledwie 4,3% organizacji. Podobny odsetek badanych wskazał *rozwój lokalny* (4,2%) oraz *ochronę zdrowia* (4,0%).

Główny Urząd Statystyczny podaje, że w 2016 r. w województwie śląskim aktywną działalność prowadziło **8,2 tys.** organizacji non-profit. Warto nadmienić, że stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe w regionie z powodzeniem prowadzą podmioty reintegracyjne typu CIS, KIS, ZAZ, WTZ.

Centra Integracji Społecznej

Centra Integracji Społecznej (CIS) świadczą usługi na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ich działalność obejmuje:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu;
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych;
- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza poprzez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą;
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Tworzenie, organizację i funkcjonowanie Centrów Integracji Społecznej określa ustawa o zatrudnieniu socjalnym z 13.06.2003 r. (Dz. U. z 2016 r., poz. 1828 ze zm.). Status Centrum nadaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce funkcjonowania Centrum, w drodze decyzji administracyjnej, na podstawie wniosku, o którym mowa w art. 4 ww. ustawy.

⁵ Zob. art. 3 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2016 poz. 1817, z późn. zm.).

⁶ Główny Urząd Statystyczny. Warszawa 21.11.2018. *Sektor non-profit w 2016 r.* Częstotliwość wydania: wydanie co 2 lata. Zob. stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5490/1/6/1/sektor_non-profit_w_2016_roku.pdf [odczyt: 18.12.2018 r.].

Centrum Integracji Społecznej mogą utworzyć:

- jednostki samorządu terytorialnego w formie:
  - jednostki budżetowej,
  - samorządowego zakładu budżetowego;
- organizacje pozarządowe;
- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
- spółdzielnie socjalne zakładane przez podmioty, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, tj. organizacje pozarządowe w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub jednostki samorządu terytorialnego oraz kościelne osoby prawne.

W rejestrze CIS w czerwcu 2018 r. widniało **25** Centrów Integracji Społecznej, które znajdowały się w 15 powiatach, w następujących miejscowościach: Łazy, Mikołów, Jaworzno, Tychy, Zawiercie (2), Świętochłowice, Częstochowa (3), Dąbrowa Górnicza, Koniecpol, Bytom, Bielsko-Biała, Jeleśnia, Kłomnice, Kozy, Żywiec, Witów, Poraj, Myszków, Godów, Żory, Kłobuck, Siemianowice Śląskie. Były one prowadzone przez:

- stowarzyszenia – 9 CIS,
- jednostki samorządu terytorialnego – 8 CIS,
- fundacje – 7 CIS,
- spółdzielnię socjalną – 1 CIS.

W październiku 2018 r. odnotowano 27 podmiotów reintegracyjnych tego typu. W porównaniu do czerwca tegoż roku, w rejestrze znalazły się dodatkowo 2 CIS z Częstochowy (jeden utworzony 20.08.2014 r., drugi 05.10.2018 r.). Do końca roku liczba Centrów nie uległa zmianie. Najwięcej CIS działało na terenie Częstochowy (5) oraz powiatu zawierciańskiego (4). Stowarzyszenia prowadziły 10 Centrów, w 8 przypadkach instytucją tworzącą CIS była jednostka samorządu terytorialnego, 7 podmiotów zostało utworzonych przez fundacje, a 2 przez spółdzielnie socjalne.

Kluby Integracji Społecznej

Reintegracja społeczna i zawodowa osób, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych odbywa się również w Klubach Integracji Społecznej (KIS). Podstawą działania tego typu podmiotów jest (podobnie jak w przypadku CIS) ustawa o zatrudnieniu socjalnym. W KIS mogą być organizowane działania mające na celu pomoc uczestnikom w znalezieniu pracy, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, poradnictwo prawne, działalność samopomocowa w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych czy staże.

W Rejestrze Klubów Integracji Społecznej w województwie śląskim, prowadzonym na podstawie art. 18a ustawy o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. 2016 r. poz. 1828 ze zm.), znajdowało się (wg stanu na 6 czerwca 2018 r.) **45** tego typu podmiotów, ulokowanych w 26 powiatach, w tym najwięcej w bielskim (10) oraz żywieckim (5).

Na koniec roku w rejestrze widniały **44** Kluby Integracji Społecznej⁷.

Zakłady Aktywności Zawodowej

Gmina, powiat, fundacja, stowarzyszenie lub inna organizacja społeczna, której zadaniem statutowym jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych może utworzyć Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ). Osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym i umiarkowanym uzyskują w ZAZ rehabilitację zawodową, społeczną i leczniczą, poprzez którą są przygotowywane do pracy na otwartym rynku pracy oraz do realizacji pełnego niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę swoich indywidualnych możliwości.

Do końca kwietnia 2018 r. w województwie śląskim funkcjonowało **13** Zakładów Aktywności Zawodowej, zlokalizowanych w Bielsku-Białej, Bytomiu, Częstochowie, Gliwicach, Jastrzębiu-Zdroju, Katowicach, Lalikach, Mikołowie (2), Rudzie Śląskiej, Wodzisławiu Śląskim, Zabrze i Żorach.

1 maja 2018 r. powstała **14.** placówka tego typu. Jest to Chorzowski Zakład Aktywności Zawodowej, prowadzony przez Regionalną Fundację Pomocy Niewidomym.

Według stanu na koniec października 2018 r., śląskie ZAZ zatrudniały ogółem 613 osób⁸.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztaty Terapii Zajęciowej to placówki, które stwarzają osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej. Warsztaty oferują wsparcie w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Odbywa się to przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także sprawności psychofizycznych oraz umiejętności zawodowych.

Na terenie województwa działa **57** WTZ, z czego 7 w Katowicach (2 z nich powstały w 2018 r.) i po 2 w Bytomiu, Chorzowie, Gliwicach, Mikołowie, Sosnowcu i Zabrze.

Funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej (jak również Zakładów Aktywności Zawodowej) określa ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 511, z późn. zm.).

Przedsiębiorstwa społeczne

Wymogi wobec podmiotów starających się o status przedsiębiorstwa społecznego zostały określone w „Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia

⁷ W porównaniu ze stanem z czerwca 2018 r., z rejestru usunięto KIS w Goczałkowicach-Zdroju.

⁸ Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego.

społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020”. Ich nowelizacja z dn. 10 stycznia 2018 r. zawiera opis sposobu weryfikacji statusu przedsiębiorstwa społecznego i obowiązek tworzenia listy tychże podmiotów. Weryfikacji dokonują Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, a w razie wątpliwości Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej⁹. W październiku 2018 r. na liście znalazło się 61 podmiotów z województwa śląskiego, działających w formie spółdzielni socjalnych, fundacji, stowarzyszeń, spółek non-profit, w różnego rodzaju branżach, obejmujących m.in. usługi dla firm, organizacji i administracji publicznej, gastronomię, w tym catering, edukację i kulturę, handel i pozostałe usługi.

Szczególną grupę przedsiębiorstw społecznych stanowią **spółdzielnie socjalne**¹⁰. Tworzą je w większości osoby zagrożone marginalizacją ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność czy zaburzenia psychiczne, mające trudności ze znalezieniem pracy. Zatrudnienie w spółdzielniach socjalnych jest dla nich szansą na aktywizację społeczną i zawodową, integrację, podniesienie kwalifikacji.

W *Ogólnopolskim Katalogu Spółdzielni Socjalnych*¹¹ widnieje 158 spółdzielni z województwa śląskiego (najnowszy rekord uwzględnia spółdzielnię wpisaną do KRS 11 kwietnia 2018 r.).

---

⁹ Lista zweryfikowanych przedsiębiorstw społecznych jest dostępna na stronie: <https://es.rops-katowice.pl/baza-pes/>.

¹⁰ Proces weryfikacji czy spółdzielnia socjalna spełnia warunki przedsiębiorstwa społecznego przebiega inaczej niż w przypadku innych podmiotów ekonomii społecznej. Zob. *Rekomendacje Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczące sporządzenia listy przedsiębiorstw społecznych (PS)*.

¹¹ Rozbudowa, aktualizacja i promocja katalogu odbywa się w ramach projektu „Silna spółdzielnia socjalna to silna rodzina” współfinansowanego ze środków FIO 2017 Priorytet 2 - Aktywne społeczeństwo, kierunek działania - Rozwój przedsiębiorczości społecznej, zob. <http://www.spoldzielniesocjalne.org/opis.htm> [dostęp: 31.10.2018 r.].

Infrastruktura wsparcia sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim

W 2018 roku kontynuowano budowę infrastruktury wsparcia ekonomii społecznej na sześciu wyodrębnionych obszarach terytorialnych województwa śląskiego, tj. południowym (bielskim), zachodnim (rybnickim), północnym (częstochowskim), centralno-zachodnim, centralno-południowym i centralno-wschodnim.

W zależności od lokalizacji swojej siedziby podmioty ekonomii społecznej – w tym przedsiębiorstwa społeczne – mogą skorzystać ze wsparcia jednego z sześciu Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (zob. Tabela 1.).

Tabela 1. Sieć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim.

	Nazwa OWES	Dane kontaktowe lidera OWES	Zasięg terytorialny (powiat/obszar)	
1	<u>Do końca lipca 2018 r.</u> OWES Bielsko-Biała Stowarzyszenie Bielskie Centrum Przedsiębiorczości w Bielsku-Białej (Lider), Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”, Miasto Bielsko-Biała <u>Od sierpnia 2018 r.</u> Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Obszaru Bielskiego Stowarzyszenia Bielskie Centrum Przedsiębiorczości w Bielsku-Białej (Lider), Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”	43-382 Bielsko-Biała ul. Cieszyńska 367 owes@bcp.org.pl	• bielski • cieszyński • żywiecki • m. Bielsko-Biała	obszar południowy (bielski)
2	<u>Do końca lipca 2018 r.</u> Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Obszaru Rybnickiego Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS w Rybniku (Lider), Miasto Żory/Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych, Powiat Wodzisławski, Miasto Jastrzębie-Zdrój <u>Od sierpnia 2018 r.</u> Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS (Lider), Miasto Żory – Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych	44-217 Rybnik ul. Kościuszki 22/5 owes@cris.org.pl	• raciborski • rybnicki • wodzisławski • m. Jastrzębie Zdrój • m. Rybnik • m. Żory	obszar zachodni (rybnicki)
3	<u>Do końca lipca 2018 r.</u> Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej - subregion centralny zachodni Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej w Katowicach (Lider), Rudzka Agencja Rozwoju "Inwestor" Sp. z o.o., Telewizja Polska S.A. Oddział Terenowy w Katowicach, VINCI&VINCI Kancelaria Radcy Prawnego i Adwokata M. Zychła, Regionalna Fundacja Pomocy Niewidomym w Chorzowie <u>Od sierpnia 2018 r.</u> OWES SWR Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej w Katowicach (Lider), Regionalna Fundacja Pomocy Niewidomym	40-008 Katowice ul. Warszawska 28a/2 owes@swr.pl	• lubliniecki • tarnogórski • m. Bytom • m. Katowice • m. Piekary Śląskie • m. Ruda Śląska	obszar centralno-zachodni

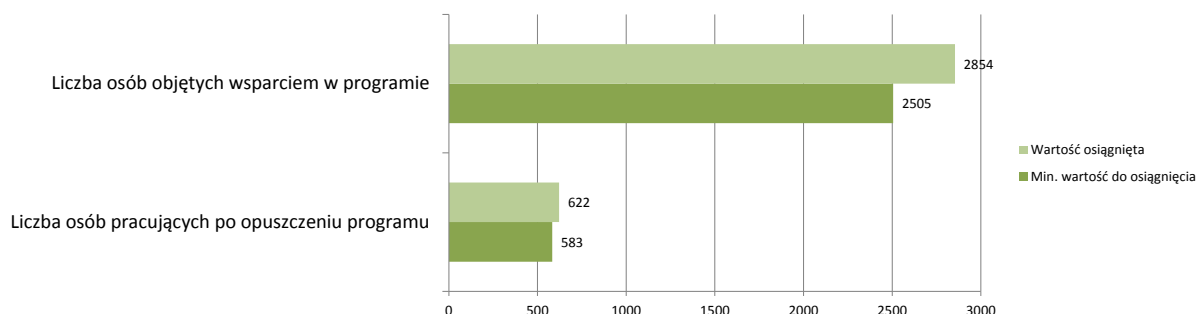
4	<u>Do końca sierpnia 2018 r.</u> Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej Centrum Społecznego Rozwoju w Mikołowie (Lider), Miasto Dąbrowa Górnicza/Inkubator Społecznej Przedsiębiorczości w Dąbrowie Górniczej, Miasto Gliwice/Gliwickie Centrum Organizacji Pozarządowych, Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej w Katowicach, Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych w Jaworznie <u>Od września 2018 r.</u> Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej 2.0 Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej w Katowicach (Lider), Centrum Społecznego Rozwoju w Mikołowie, Miasto Gliwice/Gliwickie Centrum Organizacji Pozarządowych	43-190 Mikołów ul. Jana Pawła II 1/2 biuro@csr.biz.pl	• bieruńsko-łódziński • gliwicki • mikołowski • pszczyński • m. Gliwice • m. Jaworzno • m. Mysłowice • m. Tychy • m. Zabrze	obszar centralno-południowy
5	Jurajski Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej tworzony przez Agencję Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.	42-200 Częstochowa Al. Najświętszej Maryi Panny 24, lok. 8 jowes@jowes.pl	• częstochowski • kłobucki • myszkowski • m. Częstochowa	obszar północny (częstochowski)
6	<u>Do końca sierpnia 2018 r.</u> OWES MOST Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych „Most” w Katowicach (Lider), Fundacja Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia w Dąbrowie Górniczej, Fundusz Górnośląski S.A. Oddział w Katowicach <u>Od 14 grudnia 2018 r.</u> Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej Subregionu Centralno-Wschodniego Fundacja Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia (Lider), Renata Pytlarz-Kowalska ARK Agencja Pracy, Spółdzielnia Socjalna „Kuźnia”, „PRO-INWEST” s.c. Andrzej Dobrowolski, Danuta Dobrowolska, Małgorzata Dobrowolska	40-047 Katowice ul. Kościuszki 70 owes@mostkatowice.pl 41-205 Sosnowiec ul. Mazowiecka 5 biuro@frapz.org.pl	• będziński • zawierciański • m. Chorzów • m. Dąbrowa Górnicza • m. Siemianowice Śl. • m. Sosnowiec • m. Świętochłowice	obszar centralno-wschodni

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Do lipca/sierpnia 2018 r. (zob. Tabela 1) OWES realizowały projekty w ramach konkursu RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15 i RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15 w ramach Osi Priorytetowej IX Włączenie społeczne, Działania 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałania 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe RPO WSL 2014-2020. W ramach przedmiotowych konkursów zaplanowano osiągnięcie następujących wskaźników:

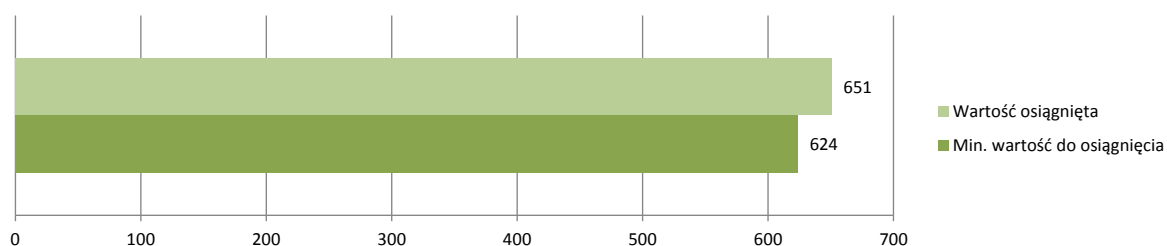
- Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych – **624**.
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – **583**.
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – **2505**.
- Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem – **711**.

Wykres 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie i pracujących po jego opuszczeniu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – stopień realizacji wskaźników przez OWES na koniec projektu.

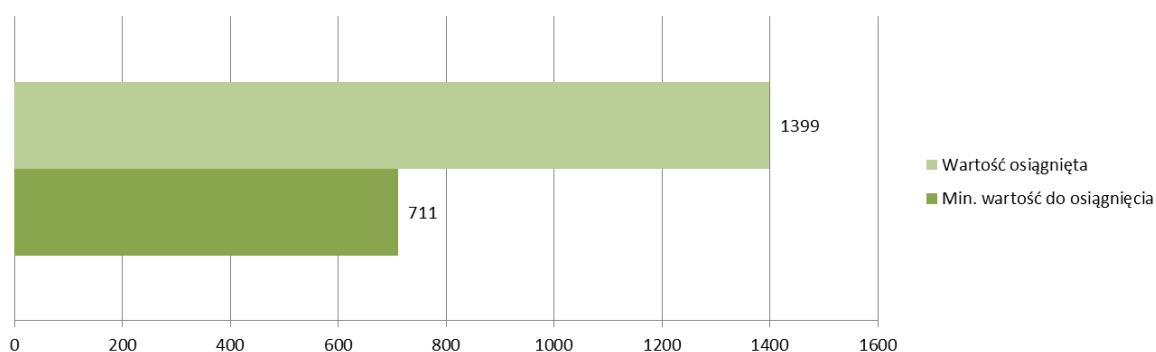
Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES z województwa śląskiego (minimalna wartość do osiągnięcia i wartość osiągnięta na koniec realizacji projektu, tj. 31.07./31.08.2018 r.).

Wykres 2. Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych – stopień realizacji wskaźnika przez OWES na koniec projektu.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES z województwa śląskiego (minimalna wartość do osiągnięcia i wartość osiągnięta na koniec realizacji projektu, tj. 31.07./31.08.2018 r.).

Wykres 3. Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem – stopień realizacji wskaźnika przez OWES na koniec projektu.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES z województwa śląskiego (minimalna wartość do osiągnięcia i wartość osiągnięta na koniec realizacji projektu, tj. 31.07./31.08.2018 r.).

Tabela 2. Wskaźniki produktu (wartości osiągnięte przez OWES na koniec projektu).

Wskaźniki produktu – wartości osiągnięte przez OWES wg stanu na koniec projektu	OWES – obszar zachodni	OWES – obszar południowy	JOWES – obszar północny	OWES – obszar centralno-wschodni	ROWES – obszar centralno-południowy	OWES – obszar centralno-zachodni	RAZEM
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	347	402	442	512	550	601	2 854
Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	161	265	246	169	353	205	1 399
Liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia podmiotu ekonomii społecznej	24	45	108	13	50	34	274
Liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii społecznej	12	7	25	7	24	6	81

Źródło: dane OWES z województwa śląskiego (stan na koniec realizacji projektu, tj. 31.07./31.08.2018 r.).

Tabela 3. Wskaźniki rezultatu (wartości osiągnięte przez OWES na koniec projektu).

Wskaźniki rezultatu – wartości osiągnięte przez OWES wg stanu na koniec projektu	OWES – obszar zachodni	OWES – obszar południowy	JOWES – obszar północny	OWES – obszar centralno-wschodni	ROWES – obszar centralno-południowy	OWES – obszar centralno-zachodni	RAZEM
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	72	90	109	117	111	123	622
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	72	86	109	127	114	143	651
Liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku działalności OWES dla osób wskazanych w definicji przedsiębiorstwa społecznego	72	86	109	127	114	143	651

Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą, utworzonych w wyniku działalności OWES	8	9	9	7	24	5	62
Liczba miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty, utworzonych w wyniku działalności OWES we wspartych przedsiębiorstwach społecznych	42	57	78	64	74	78	393
Procent wzrostu obrotów przedsiębiorstw społecznych objętych wsparciem	5	5	5	5	5	5	x

Źródło: dane OWES z województwa śląskiego (stan na koniec realizacji projektu, tj. 31.07./31.08.2018 r.).

W sierpniu 2018 r. Zarząd Województwa Śląskiego rozstrzygnął konkurs nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-205/17 w ramach Osi Priorytetowej IX Włączenie społeczne Działania 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałania 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe RPO WSL 2014-2020.

W ramach przedmiotowego konkursu Instytucja Organizująca Konkurs określiła, że na poziomie powyższego Poddziałania powinny zostać osiągnięte następujące wskaźniki:

a) wskaźniki rezultatu bezpośredniego:

- **Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych** – poziom wskaźnika planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **1596**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochoowski	259
bielski	215
rybnicki	171
centralno-południowy	291
centralno-wschodni	343
centralno-zachodni	317
w tym OSI	17

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – poziom wskaźnika planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **1111**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochoowski	180
bielski	150
rybnicki	119
centralno-południowy	203
centralno-wschodni	239
centralno-zachodni	220
w tym OSI	13

- Liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku działalności OWES dla osób wskazanych w definicji przedsiębiorstwa społecznego – poziom wskaźnika planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **1400**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochoowski	227
bielski	189
rybnicki	150
centralno-południowy	255
centralno-wschodni	301
centralno-zachodni	278

- Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą utworzonych w wyniku działalności OWES – poziom wskaźnika planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **140**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochoowski	23
bielski	19
rybnicki	15
centralno-południowy	25
centralno-wschodni	30
centralno-zachodni	28

- Liczba miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty utworzonych w wyniku działalności OWES we wspartych przedsiębiorstwach społecznych – poziom wskaźnika planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **196**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochoowski	32
bielski	26
rybnicki	21
centralno-południowy	36
centralno-wschodni	42
centralno-zachodni	39

- Procent wzrostu obrotów przedsiębiorstw społecznych objętych wsparciem – poziom wskaźnika planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: 5% (minimalny odsetek przedsiębiorstw społecznych – 30%).
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju (wskaźnik pomocniczy wyłącznie dla celów monitorowania wsparcia obszarów wiejskich).
- Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju (wskaźnik pomocniczy wyłącznie dla celów monitorowania wsparcia obszarów wiejskich).

b) wskaźniki produktu:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **5534**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochoowski	898
bielski	746
rybnicki	592
centralno-południowy	1008
centralno-wschodni	1192
centralno-zachodni	1098
w tym OSI	51

- **Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem** - planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **1399**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochowski	227
bielski	188
rybnicki	150
centralno-południowy	255
centralno-wschodni	301
centralno-zachodni	278
w tym OSI	15

- **Liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia PES** - planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **72**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochowski	12
bielski	12
rybnicki	12
centralno-południowy	12
centralno-wschodni	12
centralno-zachodni	12

Sprawozdanie z wykonania rekomendacji dotyczących rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie

W II połowie 2017 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wypracował pakiet rekomendacji dotyczących rozwoju ekonomii społecznej w regionie. Został on opublikowany w raporcie pn. [Sektor ekonomii społecznej w województwie śląskim – Raport monitoringowy śródroczny. Rekomendacje dla sektora ekonomii społecznej w 2017 roku](#). Rekomendacje odnoszą się do wzmocnienia współpracy podmiotów reintegracyjnych w zakresie promocji zatrudnienia osób niepełnosprawnych, dalszej standaryzacji usług świadczonych przez OWES, wspierania promocji produktów i usług PES, wzrostu świadomości biznesowej przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej, diagnozowania i promowania sektora ekonomii społecznej w szkołach i na uczelniach wyższych, identyfikowania nisz rynkowych możliwych do zagospodarowania przez PES. Ich wdrażanie rozpoczęto w 2018 roku, we współpracy z kluczowymi interesariuszami „Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020”. Poniżej przedstawiono poszczególne rekomendacje wraz z opisem podjętych działań i osiągniętych rezultatów.

Rekomendacja I

Wzmocnienie współpracy podmiotów reintegracyjnych w zakresie promocji zatrudnienia osób niepełnosprawnych

23 maja 2018 r. w Wiśle podczas Konwentu podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym odbyły się wybory członków Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych II Kadencji. Rada funkcjonuje przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej Województwa Śląskiego i zajmuje się m.in. reprezentowaniem i ochroną interesów Zakładów Aktywności Zawodowej, Warsztatów Terapii Zajęciowej, Centrów i Klubów Integracji Społecznej, tworzeniem metod i modeli współpracy między podmiotami reintegracyjnymi, a także wypracowywaniem i dyskusją wokół rozwiązań legislacyjnych. Organ działa od 14 czerwca 2016 roku.

Śląska Rada Podmiotów Reintegracyjnych zarekomendowała podejmowanie działań służących wzmocnieniu współpracy podmiotów reintegracyjnych, jak i intensyfikacji ich działań promocyjnych poprzez udział w imprezach wystawienniczych, dających możliwość sprzedaży produktów czy prezentacji oferty, przy jednoczesnej integracji z sektorem ekonomii społecznej i lokalną społecznością.

25 września 2018 roku na katowickim rynku odbyła się druga edycja Targów Ekonomii Społecznej organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Wśród 30 podmiotów ekonomii społecznej z województwa śląskiego znalazły się Warsztaty Terapii Zajęciowej, spółdzielnie socjalne, fundacja i Zakład Aktywności Zawodowej.

Podczas targów można było zakupić różnorodne wyroby rękodzielnicze, produkty spożywcze, książki, przedmioty ozdobne oraz codziennego użytku, wyroby z wikliny, szkła i drewna, biżuterię czy zabawki dla dzieci, a także zapoznać się z ofertą usługową śląskich PES, które zdecydowały się wziąć udział w wydarzeniu.

3 grudnia 2018 roku Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego zorganizował w swojej siedzibie Świąteczny Kiermasz Rękodzieła Osób Niepełnosprawnych. Znalazły się na nim własnoręcznie wykonane wyroby o tematyce świątecznej, tj. stroiki, serwety, witraże, okolicznościowe kartki świąteczne, ozdobne świece nawiązujące do Świąt Bożego Narodzenia. Zaprezentowali je m.in. pracownicy Zakładów Aktywności Zawodowej, uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej, uczniowie szkół specjalnych, mieszkańcy domów pomocy społecznej i środowiskowych domów samopomocy, członkowie stowarzyszeń, fundacji, spółdzielni socjalnych oraz pacjenci szpitali, dla których organem założycielskim jest Samorząd Województwa Śląskiego.

Rokrocznie organizowany kiermasz stanowi okazję do promocji twórczości i pogłębienia integracji społecznej osób niepełnosprawnych.

Ponadto w regionie odbywały się liczne imprezy wystawiennicze z udziałem podmiotów reintegracyjnych, m.in. Giełda minerałów i biżuterii (kwiecień i październik 2018); ArtNaif Festiwal – Międzynarodowy Festiwal Sztuki Naiwnej – wystawa prac w Galerii Szyb Wilson w Katowicach; Art Jarmark – Katowice-Nikiszowiec, lipiec 2018; Festiwal Organizacji

Pozarządowych w Katowicach (wrzesień 2018); wystawa pokonkursowa prac z konkursu „Sztuka Osób Niepełnosprawnych”, organizowanego przez PFRON w Centrum Kultury im. Krystyny Bochenek (październik 2018); wystawa pokonkursowa prac z konkursu „Sztuka Osób Niepełnosprawnych”, organizowanego przez PFRON w grudniu 2018 na Zamku Królewskim w Warszawie; Jarmark Rzeczy Ładnych w Domu Kultury w Chorzowie-Batorym (grudzień 2018); wystawa „100 lat ruchów amatorskich na Śląsku” w Galerii Szyb Wilson w Katowicach (październik 2018 – styczeń 2019); JUROMANIA w Złotym Potoku (wrzesień 2018); kiermasz świąteczny w Częstochowie (grudzień 2018).

Wskaźnik: 2 imprezy wystawiennicze z udziałem podmiotów reintegracyjnych

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

Rekomendacja II

Dalsza standaryzacja jakości usług świadczonych przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim

W ramach sieci sześciu OWES systematycznie zwiększane są kompetencje osób bezpośrednio zaangażowanych w kreowanie i rozwój sektora ekonomii społecznej. Regularne spotkania sprzyjają poprawie jakości i skuteczności świadczonych usług wspierających tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej oraz realizacji celów gospodarczych i społecznych. Partnerski charakter sieci OWES wspierają organizowane spotkania sieciujące, zajęcia z budowania zespołu oraz bieżąca wymiana doświadczeń.

W 2018 roku śląskie OWES wypracowały podczas spotkań sieciujących wspólny regulamin świadczenia usług, który systematyzuje i ujednolica podstawowe kwestie związane z udzielaniem wsparcia podmiotom ekonomii społecznej. W dokumencie wyszczególniono typy przedsięwzięć, na które będą przyznawane dotacje, a także instrumenty wsparcia niefinansowego, opisano również grupę docelową projektu, sposób komunikacji o terminach naborów i rozstrzygnięć, kwestie związane z oceną wniosków o dotacje i doбором ekspertów oraz procedurę odwoławczą od oceny merytorycznej wniosku. W regulaminie odniesiono się ponadto do zasad zawierania umowy o przyznanie dotacji oraz sposobu zabezpieczenia jej wykonania.

Wskaźnik: wspólny regulamin świadczenia usług przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

Rekomendacja III

Wspieranie na poziomie regionalnym promocji produktów i usług PES

Mając na uwadze potrzebę wspierania promocji produktów i usług PES w regionie, w 2018 roku prowadzono akcje informacyjne wśród PES i PS w zakresie możliwości ubiegania się o Znak Promocyjny Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny”¹².

Znak „Zakup Prospołeczny” daje klientom szansę identyfikowania produktów i usług ekonomii społecznej, a tym samym dokonywania ważnych społecznych działań – takie prospołeczne zakupy pozwalają przy okazji codziennych wydatków podejmować decyzje na rzecz ludzi potrzebujących, walczących o swoją samodzielność życiową i zawodową. Z drugiej strony certyfikowane podmioty ekonomii społecznej muszą dbać o jakość i konkurencyjność. Posiadanie Znaku wyróżnia wybrane jednostki spośród podmiotów ekonomii społecznej działających na danym terenie. Przyznanie Znaku to wynik dbałości o stałe umocnienie rangi i wizerunku podmiotów ekonomii społecznej jako symbolu usług i produktów o najwyższej jakości, wykonanych w połączeniu z wyjątkową dbałością o wykorzystanie potencjału społecznego. Certyfikacja efektywnie wspomaga działania prowadzone przez odznaczone podmioty ekonomii społecznej w zakresie marketingu i public relations.

W 2018 r. Znak Promocyjny Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” posiadały 4 podmioty działające w obszarze ekonomii społecznej, tj.:

1. **Zakład Aktywności Zawodowej – Zakład Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim** (certyfikowane zostały usługi pralnicze).
2. **Spółdzielnia Socjalna „Jasne, że bus” z Częstochowy** (certyfikowana została usługa transportowa osób niepełnosprawnych).
3. **Fundacja „Cała Naprzód” z Gliwic** (certyfikowana została Niedzielna Liga Futsalu).
4. **Fundacja Wielki Człowiek z Katowic** (certyfikowane zostały publikacje książkowe i płyty DVD).

Pod koniec 2018 roku dwa Zakłady Aktywności Zawodowej wystąpiły z wnioskiem o nadanie Znaku. ROPS zweryfikował kompletność złożonych dokumentów i przekazał ich wnioski wraz z załącznikami do Śląskiej Kapituły Certyfikującej.

Wskaźnik: 5 certyfikowanych PES w województwie śląskim w 2018 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 80%.

Rekomendacja IV

Prowadzenie działań na rzecz wzrostu świadomości biznesowej przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej świadczą doradztwo biznesowe, które w dużej mierze koncentruje się na kwestiach prowadzenia działalności biznesowej przez podmioty ekonomii społecznej.

¹² Zob. Zakup Prospołeczny teraz również w województwie śląskim: <http://es.rops-katowice.pl/zakup-prospoleczny-teraz-rowniez-w-wojewodztwie-slaskim/>.

W 2018 roku Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej, Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej oraz OWES MOST organizowały dla PES spotkania (w formie szkoleń, konferencji itp.) dotyczące biznesowych aspektów prowadzenia działalności. Łącznie odbyło się 12 tego typu wydarzeń, z czego 6 w ramach działalności ROWES, 4 z inicjatywy JOWES, z kolei 2 zorganizował OWES MOST.

Wskaźnik: 10 spotkań nt. biznesowych aspektów prowadzenia działalności przez podmioty ekonomii społecznej

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

Rekomendacja V

Diagnoza i promowanie sektora ekonomii społecznej w szkołach i na uczelniach wyższych

W 2018 rok w dalszym ciągu podejmowano działania mające zwiększyć świadomość dzieci i młodych osób w zakresie korzyści, jakie daje sektor społeczny (m.in. tworząc wartościowe miejsca pracy). Konsekwentnie wprowadzano tematykę ekonomii społecznej do szkół różnych szczebli, organizując cykl edukacyjny z wykorzystaniem konspektu lekcji pn. „Poznaj przedsiębiorstwo społeczne – społeczno-ekonomiczna TIK-owa gra terenowa”, nagrodzonego w konkursie na „Najlepszy konspekt lekcji o ekonomii społecznej w województwie śląskim”, zorganizowanym przez ROPS w 2013 r.

W 2018 r. wzięło w nim udział 10 szkół, przy czym zainteresowanie zgłosiło więcej placówek. W samych szkołach i na uczelniach dystrybuowano grę „Ekonomia Społeczna” oraz folder „Ekonomia społeczna – a co to takiego?”.

23.01.2018 r. przedstawiciele Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego przeprowadzili rozgrywki gry planszowej „Ekonomia Społeczna” dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych podczas *Festiwalu Przedsiębiorczości Ekonomika*, organizowanego przez Centrum Edukacji Ekonomiczno-Handlowej im. Karola Goduli w Tarnowskich Górach.

Wskaźnik: 10 wydarzeń promocyjno-edukacyjnych z zakresu ekonomii społecznej w szkołach/na uczelniach wyższych (cykle edukacyjne z zakresu ES, turnieje gry planszowej „Ekonomia Społeczna” itp.)

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

Rekomendacja VI

Identyfikacja i promocja nisz rynkowych możliwych do zagospodarowania przez podmioty ekonomii społecznej

Mając na uwadze konieczność stałego dostosowywania oferty podmiotów ekonomii społecznej do sytuacji na rynku dóbr i usług, a także zapotrzebowania samorządów na realizację usług społecznych użyteczności publicznej, ROPS zlecił przygotowanie założeń narzędzia w postaci interaktywnej mapy potrzeb sektora ekonomii społecznej województwa śląskiego.

Narzędzie będzie agregowało i prezentowało dane o podmiotach ekonomii społecznej województwa śląskiego, oferujących różnego rodzaju produkty i usługi. Z drugiej strony pokaże zapotrzebowanie na te usługi w ujęciu terytorialnym (wśród gmin, jak i na poziomie całego regionu). Umożliwi przy tym generowanie graficznych prezentacji wybranych zmiennych, co pozwoli uchwycić zmianę trendów w określonym przedziale czasu.

W II poł. 2018 roku ROPS wyłonił firmę informatyczną, która przygotowała założenia interaktywnej mapy potrzeb oraz zorganizowała warsztat konsultacyjny z udziałem przedstawicieli sektora ekonomii społecznej i jego otoczenia, w tym podmiotów ekonomii społecznej, ROPS, OWES.

Wskaźnik: opracowane założenia narzędzia w postaci mapy potrzeb

Stożenie realizacji wskaźnika: 100%

***

W 2018 r. w województwie śląskim rozwijała się sieć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, obejmująca 6 podmiotów, do których zaliczają się wyodrębnione organizacyjnie i rachunkowo jednostki podmiotów lub partnerstwa/konsorcja podmiotów, realizujących usługi wsparcia ekonomii społecznej, niedziałające dla osiągnięcia zysku lub przeznaczające zysk na działania OWES.

Do końca lipca/sierpnia 2018 r. Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim kontynuowały realizację projektów w ramach konkursu RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15 i RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15, Poddziałanie 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe RPO WSL 2014-2020. W wyniku działalności 6 OWES wsparciem objęto **1 399** podmiotów ekonomii społecznej i utworzono **651** miejsc pracy (wg stanu na 31.07./31.08.2018 r.).

W II połowie 2018 r. Zarząd Województwa Śląskiego rozstrzygnął konkurs nr RPSL. RPSL.09.03.01-IZ.01-24-205/17 w ramach Osi Priorytetowej IX Włączenie społeczne, Działania 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałania 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe RPO WSL 2014-2020, co umożliwiło kontynuację rozwoju infrastruktury wsparcia ekonomii społecznej na 6 wyróżnionych obszarach województwa. W ramach projektów wsparciem zostanie objętych co najmniej **1 399** PES i powstanie **1 596** miejsc pracy.

W regionie aktywną działalność prowadzi 8,2 tys. rejestrowych organizacji non-profit. W sferze ekonomii społecznej funkcjonują **142** podmioty reintegracyjne, w tym: 27 Centrów Integracji Społecznej, 44 Kluby Integracji Społecznej, 14 Zakładów Aktywności Zawodowej, 57 Warsztatów Terapii Zajęciowej. Ponadto aktywnie działa szacunkowo 158 spółdzielni socjalnych.

Przedłożone w 2017 roku rekomendacje zostały wdrożone na poziomie **96,67**¹³. Wynika to z mniejszej niż zakładano liczby podmiotów ekonomii społecznej certyfikowanych Znakem Promocyjnym Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny”.

Tabela 4. Rekomendacje dotyczące rozwoju sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim – stopień wdrożenia poszczególnych wskaźników.

Rekomendacja I

Wzmocnienie współpracy podmiotów reintegracyjnych w zakresie promocji zatrudnienia osób niepełnosprawnych

Wskaźnik: 2 imprezy wystawiennicze z udziałem podmiotów reintegracyjnych

---

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

PES o charakterze reintegracyjnym (WTZ, ZAZ) brały udział w 2018 r. w kilkunastu różnego rodzaju imprezach wystawienniczych, tj. II Targi Ekonomii Społecznej w Katowicach; Świąteczny Kiermasz Rękodzieła Osób Niepełnosprawnych w Katowicach; Giełda minerałów i biżuterii; ArtNaif Festiwal – Międzynarodowy Festiwal Sztuki Naiwnej – wystawa prac w Galerii Szyb Wilson w Katowicach; Art Jarmark – Katowice-Nikiszowiec; Festiwal Organizacji Pozarządowych w Katowicach; wystawy pokonkursowe prac z konkursu „Sztuka Osób Niepełnosprawnych”, organizowane przez PFRON w Centrum Kultury im. Krystyny Bochenek i na Zamku Królewskim w Warszawie; Jarmark Rzeczy Ładnych w Domu Kultury w Chorzowie-Batorym; wystawa „100 lat ruchów amatorskich na Śląsku” w Galerii Szyb Wilson w Katowicach; JUROMANIA w Złotym Potoku; kiermasz świąteczny w Częstochowie.

Rekomendacja II

Dalsza standaryzacja jakości usług świadczonych przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim

Wskaźnik: wspólny regulamin świadczenia usług przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej

---

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

OWES-y wypracowały podczas spotkań sieciujących wspólny regulamin świadczenia usług.

Rekomendacja III

Wspieranie na poziomie regionalnym promocji produktów i usług PES

Wskaźnik: 5 certyfikowanych PES w województwie śląskim w 2018 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 80%

W 2018 r. Znak Promocyjny Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” posiadały:

1. Zakład Aktywności Zawodowej – Zakład Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim (certyfikowane zostały usługi pralnicze)
2. Spółdzielnia Socjalna „Jasne, że bus” z Częstochowy (certyfikowana została usługa transportowa osób niepełnosprawnych)
3. Fundacja „Cała Naprzód” z Gliwic (certyfikowana została Niedzielną Ligą Futsalu)
4. Fundacja Wielki Człowiek z Katowic (certyfikowane zostały publikacje książkowe i płyty DVD).

¹³ Wartość średnia obliczona na podstawie stopnia realizacji poszczególnych wskaźników.

Rekomendacja IV

Prowadzenie działań na rzecz wzrostu świadomości biznesowej przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej

Wskaźnik: 10 spotkań nt. biznesowych aspektów prowadzenia działalności przez podmioty ekonomii społecznej

---

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

Śląskie OWES przeprowadziły co najmniej 12 spotkań nt. biznesowych aspektów prowadzenia działalności przez podmioty ekonomii społecznej. W 2018 r. tego typu spotkania odbywały się na obszarach działania 3 OWES (centralno-południowym, centralno-wschodnim i północnym).

Rekomendacja V

Diagnoza i promowanie sektora ekonomii społecznej w szkołach i na uczelniach wyższych

Wskaźnik: 10 wydarzeń promocyjno-edukacyjnych z zakresu ekonomii społecznej w szkołach/na uczelniach wyższych (cykle edukacyjne z zakresu ES, turnieje gry planszowej „Ekonomia Społeczna” itp.)

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

W 2018 r. współpracę z ROPS podjęto 10 szkół, w których przeprowadzono zajęcia w ramach cyklu edukacyjnego z zakresu ekonomii społecznej. ROPS przeprowadził rozgrywkę gry planszowej „Ekonomia Społeczna” dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych podczas *Festiwalu Przedsiębiorczości Ekonomia* w Tarnowskich Górach. Ponadto w szkołach i na uczelniach dystrybuowano grę planszową „Ekonomia Społeczna” oraz folder „Ekonomia społeczna – a co to takiego”.

Rekomendacja VI

Identyfikacja i promocja nisz rynkowych możliwych do zagospodarowania przez podmioty ekonomii społecznej

Wskaźnik: opracowane założenia narzędzia w postaci mapy potrzeb

---

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

W 2018 r. opracowano założenia narzędzia informatycznego w postaci interaktywnej mapy potrzeb sektora ekonomii społecznej. Koncepcja została poddana konsultacjom z udziałem przedstawicieli sektora ekonomii społecznej i jego otoczenia, w tym podmiotów ekonomii społecznej, ROPS, OWES

Rekomendacje dla sektora ekonomii społecznej na 2019 r.

Wspólne wypracowywanie wniosków i rekomendacji dotyczących rozwoju sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim jest na bieżąco dokonywane w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim”. W 2018 r. służyły temu przede wszystkim:

- Cykliczne spotkania sieciujące OWES (11 spotkań w 2018 r.).

- Cykliczne spotkania Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych (regionalnej sieci kooperacji PES o charakterze reintegracyjnym) oraz konwent PES o charakterze reintegracyjnym.
- Posiedzenie Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej.
- Monitoring wdrażania *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020* – opracowanie „Raportu o stanie ekonomii społecznej w województwie śląskim w 2017 roku”.

Ponadto rekomendacje wypracowywane są na bazie wniosków wynikających z innych podejmowanych w projekcie działań, tj.:

- Doradztwo specjalistyczne w 4 obszarach tematycznych:
  - 1) *Zlecenie realizacji zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej.*
  - 2) *Rewitalizacja obszarów zdegradowanych z wykorzystaniem podmiotów ekonomii społecznej.*
  - 3) *Rola ekonomii społecznej w programach rozwoju usług społecznych i rozwoju społecznego.*
  - 4) *Aspekty społeczne w zamówieniach publicznych.*
- Cykliczne spotkania Forum Międzysektorowego na temat:
  - 1) *Zintegrowane Inwestycje Terytorialne i Regionalne Inwestycje Terytorialne jako szansa na wykorzystanie potencjału ekonomii społecznej w rozwoju województwa śląskiego”*
  - 2) *„Lifting miast, czyli rewitalizacja w śląskim”*
  - 3) *„RODO w sektorze ekonomii społecznej w kontekście współpracy I i III sektora”*
  - 4) *„Zamówienia społecznie odpowiedzialne, jako instrument wspomagający rozwój sektora ekonomii społecznej w gminie”.*
- Organizacja konkursu „Przyjaciel ekonomii społecznej 2018”.
- Przeprowadzenie kampanii promocyjno-informacyjnej o zasięgu regionalnym (plakaty, bilbordy, audycje radiowe, których upowszechnienie miało na celu promocję II Targów Ekonomii społecznej, w tym popularyzację ekonomii społecznej oraz odpowiedzialnych społecznie zakupów).

W II poł. 2018 roku na podstawie ww. działań wypracowano następujące rekomendacje dotyczące rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim (ich wdrażanie rozpocznie się w 2019 roku):

Rekomendacja I

Wzmocnienie lokalnej i regionalnej współpracy instytucjonalnej na rzecz rozszerzenia oferty usług reintegracji społecznej

Wskaźnik 1: 1 regionalna sieć reintegracji

Wskaźnik 2: 6 lokalnych sieci reintegracyjnych

Rekomendacja II

Kontynuacja działań podejmowanych w OWES w celu profesjonalizacji i rozwoju świadczonych usług wsparcia

Wskaźnik 1: plan i zasady współpracy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej

Wskaźnik 2: ewaluacja zewnętrzna OWES

Rekomendacja III

Zwiększanie rozpoznawalności marek produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej w regionie

Wskaźnik 1: 10 certyfikowanych PES w województwie śląskim w 2019 r.

Wskaźnik 2: 1 targi ekonomii społecznej

Rekomendacja IV

Kontynuacja działań na rzecz wzrostu świadomości biznesowej przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej

Wskaźnik: 10 spotkań nt. biznesowych aspektów prowadzenia działalności przez podmioty ekonomii społecznej

Rekomendacja V

Zwiększanie świadomości młodzieży o ekonomii społecznej i solidarnej

Wskaźnik 1: 1 cykl edukacyjny z zakresu ekonomii społecznej (w min. 10 szkołach)

Wskaźnik 2: 1 regionalny turniej gry planszowej „Ekonomia Społeczna”

Rekomendacja VI

Identyfikacja i promocja nisz rynkowych możliwych do zagospodarowania przez podmioty ekonomii społecznej

Wskaźnik 1: opracowane narzędzie w postaci mapy potrzeb

Wskaźnik 2: 50 podmiotów, które skorzystały z narzędzia w postaci mapy potrzeb